

România în urma razboiului din Ucraina[i]

*Razboiul din Ucraina nu este încă finalizat și nu este exclus să continue în diverse faze de intensitate destul de mult timp. Cred, însă, că se pot deja desprinde **câteva implicații pentru România** de avut în vedere în politicile publice.*

*Pentru o bună înțelegere a acestora, **trebuie plecat de la principalii actori geopolitici relevanți** pentru noul context. În acest sens, aș menționa ca:*

1) Putin nu a reușit implementarea planului A (preluarea întregii Ucraine sub controlul Moscovei cu înlocuirea rapidă a lui V Zelensky) **și pare să meargă în prezent pe planul B** (afectarea economică largă a Ucrainei, coridor pe uscat către Crimeea și ocuparea cât mai multor zone industriale și cu resurse din est și sud), plecându-se de la ideea că frontierele reflectă, de obicei, în mare măsură situația efectivă din teren.

Aceasta înseamnă că Rusia **va negocia probabil cu adevărat atunci când** va ajunge la concluzia că situația din teren este la maximum pe care îl poate controla pe termen mai lung la costuri suportabile.

Cu alte cuvinte, pentru că restul de daune e deja încasat, **principalele 3 elemente care presează** acum cu adevărat Rusia sunt ce mai poate obține realist în terenⁱⁱ, costul uman/militar al fiecărei zile suplimentare și impactul suplimentar al fiecărei zi de sancțiuni (dar contează doar cele care se anticipează că vor fi ridicate după un acord de pace cu Ucraina, celelalte neputând juca un rol cu adevărat).

Acest moment al negocierii reale este probabil să fie, totuși, deja apropiat în timp, după cum arată ultima rundă de negocieri din Turcia, dinamica liniilor strategice de front (chiar dacă urmează o intensificare în est și sud) și începutul de escaladare a conflictului în relația cu unele țări occidentale (pentru că acestea să încurajeze un acord în Ucraina).

În această ultimă privință, trebuie înțeles că atât timp cât schimburile de petrol și gaze cu UE continuă în mare măsură nu se poate vorbi de o escaladare cu adevărat preocupantă **global** și nici de o situație disperată economic pentru Rusia, deși economia rusă a fost puternic afectată de sancțiuni.

De aceea Ucraina a și presat mult pe acest subiect, dar nu este un domeniu în care UE să poată face modificări radicale pe termen scurt și nici chiar mediu.

Merita amintit în acest sens ca la nivelul primului semestru 2021 importurile UE de energie au reprezentat 65.5% din totalul importurilor UE din Rusia, iar pe ansamblul anului 2021 UE a importat din Rusia în jur de 155 de miliarde de metri cub de gaz, adică aproape 40% din necesarul de gaz.ⁱⁱⁱ

Este un volum ce pur și simplu nu poate fi înlocuit cât de cât rapid, chiar dacă acordurile cu SUA pentru 15 miliarde de metri cubi și ajungerea graduală la furnizarea a 50 de miliarde de metri cubi anual, precum și celelalte strategii de contracarare a subiectului (inclusiv via Qatar, propunerile din direcția IEA etc) ajută.

Or, **solicitarea recentă a lui Putin** de a primi din luna aprilie de la „țări neprietene” plata gazelor și petrolului în ruble (și actul normativ adoptat în acest sens) trebuie, cred, văzută atât ca un semn că situația a devenit, totuși, foarte preocupantă pentru Rusia, cât și ca unul de demarare reală a negocierilor privind Ucraina. Perioada următoare - până la scadența termenului de plată a gazelor livrate în aprilie - va fi și mai complexă decât cea anterioară chiar dacă s-a clarificat cumva verbal că țările europene vor putea plăti în continuare în euro și doar Gazprom va face conversia respectivă.

Per total, Rusia va ieși din punct de vedere militar ceva mai bine protejată pe termen scurt decât înainte de conflict (printr-un mix de extindere geografică, garanții de neutralitate sau de rămânere în afara NATO a Ucrainei și de descurajare a altor țări de forțare a liniilor roșii rusești).

Din punctele de vedere ale economiei și puterii pe ansamblu^{iv}, precum și ale geopoliticii largi, Rusia iese, însa, afectată semnificativ și fragilizată, devenind inclusiv mult mai dependentă de China.

Pentru a putea folosi pozitiv aceste aspecte (pe termen mediu), Occidentul va trebui să contracareze dimensiunea greșită strategic de tip cancel culture **fața de mai toată Rusia** și să meargă pe o abordare **ajustată și diferențiată**.

2) China va fi avantajată economic și militar pe termen scurt, dobândind – prin Rusia - acces stabil la resurse pentru continuarea dezvoltării mai ieftin decât va fi cazul pentru UE și SUA, precum și o poziție de preeminență mult mai clară în relația cu Rusia, în timp ce Occidentul va și trebui să aloce mai multe resurse în Europa. **Iese, însa, afectată, de fapt, din punct de vedere geopolitic larg și cu riscuri economice mai mari pe termen mediu** :

- a) Partenerul sau principal (Rusia) este deja puternic afectat economic și a aratat că are probleme de capacități militare convenționale;
- b) Occidentul s-a manifestat mult mai puternic și mai unit decât se credea că este capabil, iar agresiunea rusă a și stimulat dinamici de mobilizare și aliniere geopolitică pe termen cel puțin scurt chiar dacă rămân și diferențe de vederi;
- c) Ocuparea cu forță a unor teritorii contrar voinței populației locale se confirmă ca fiind riscantă din multe puncte de vedere;
- d) O parte din țările mari aproape neimplicate militar anterior, precum Germania și Japonia, și-au schimbat radical strategiile și bugetele militare, ambele în sensuri puțin probabil să ajute Rusia sau China cel puțin pe termen mediu;
- e) Percepția de asociere implicită cu un stat agresor al unui membru ONU subminează puternic simbolic politica Chinei de comunicare internațională de zeci de ani, inclusiv prin raportare la SUA și deciziile privind Irak, Libia etc, și alimentează temerile multor state, stimulând alianțele de contracarare. Este un aspect mai important decât pare;

(f) Noul context nu va mai fi la fel de favorabil nici pentru ambiguități strategice (care favorizează, de obicei, puterile în ascensiune), fiind mai probabil să ducă la îndreptarea mai multor state fie către „alăturarea” mai fațișă la un bloc, fie către neutralități clare și cu destule linii roșii.

Reconfirmarea recentă a parteneriatului ruso-chinez cu ocazia vizitei ministrului de externe Lavrov la Beijing nu înseamnă că cele de mai sus nu sunt probabil deja conștientizate de China (care este un actor sofisticat), ci că se merge pe varianta cea mai puțin proastă. Astfel, China probabil gândește că paguba e deja cam produsă, unele măsuri ale Rusiei, oricum, ajută în strategia de balansare a dolarului, iar abandonarea Rusiei la acest moment doar ar afecta suplimentar semnificativ China, stimulând și o virare a Rusiei în favoarea Occidentului după ce Putin nu va mai fi președinte.

Reconfirmarea respectivă va alimenta, însă, abordări mai circumspecte de termen lung la nivelul UE (după cum sugerează și Summit-ul recent UE-China), chiar dacă legăturile economice reciproce sunt mult mai extinse decât cele între UE și Rusia și China rămâne pe un drum cu potențial de creștere.

3) SUA iese puternic întărită simbolic, economic și geopolitic, dar și cu unele riscuri/probleme de avut în vedere pe termen scurt sau mediu

Astfel, **pe de o parte:**

- (a) Dobândește un sprijin mult mai puternic și unit din partea UE și a altor țări pentru NATO;
- (b) Obține slăbirea Rusiei;
- (c) Obține descurajarea Chinei cu privire la abordări de forță față de Taiwan;
- (d) Își crește semnificativ pentru perioada următoare gradul influenței de ansamblu asupra continentului european, inclusiv în privința tendinței de circumspecție față de China;
- (e) Pe partea energetică și economică, va beneficia pe termen scurt și mediu de schimbarea accelerată de către UE a multor furnizori de energie și de alte produse, precum și de militarizarea UE;
- (f) Obține facil argumente în sensul că aceia care contestă geopolitic și simbolic SUA ca putere dominantă arată tendințe potențiale și mai preocupante decât cele puse de ei în sarcina SUA, inclusiv în privința posibilității de ignorare a dreptului internațional față de țări mai slabe. Este un aspect important care ajută în politica de alianțe; și
- (g) Cu caracter mai general, arată că Occidentul este în continuare capabil să proiecteze multă forță în exterior și să acționeze strategic și operațional mult mai rapid, eficient, holistic și unitar decât paruseră să sugereze multora episoade precum retragerea din Afganistan sau patrunderea unor manifestanți în Capitoliu. Este un aspect util și pentru nehotărâți și are un rol de mobilizare și în intern.

Ca probleme/aspecte potențiale, aș vedea:

- (a) Un risc de supralicitare a momentului în sensul unei escaladări pripite mai vaste. Aici există și riscul unei supralicitări democratice (a se vedea și declarațiile recente ale lui Joe Biden legate de Putin) pentru a încerca să prevină redobândirea majorității în Congres de către republicani la alegerile din toamnă.

(b) „Punerea pe gânduri” a unor state importante **din afara** NATO cu privire la abordarea SUA în caz de conflict. Deși abordarea față de Ucraina a fost coerentă strategic din punctul de vedere al Tratatului NATO și stimulează deja o extindere a NATO, o implicație este și aceea că poate fi foarte pagubos să abordezi contondent adversari/competitori, chiar comuni, fără garanții clare în spate.

Poziționarea recentă a Indiei (care încearcă să meargă pentru moment pe ideea de a beneficia de toate blocurile mari) poate fi văzută și în acest context și este un aspect geopolitic important.

(c) Nevoia alocării unor resurse suplimentare notabile în Europa pe termen cel puțin scurt și mediu;

(d) Blocarea rezervelor bancii centrale rusești și, cu caracter mai general, folosirea dolarului ca armă în afara unui război care să implice SUA direct poate avea efecte negative notabile în pasul doi.

Așa ceva stimulează diversificarea rezervelor valutare și cheltuirea accelerată a celor deja existente în dolari – ambele cu efecte complexe și multiple. Erodarea dolarului era deja în curs după cum arată rapoartele FMI, dar exista un risc de accelerare.

Pachetele de sancțiuni actuale au avut și un efect mai larg de „aratare a cărților” care va genera în perioada următoare diverse strategii preventive de contracarare de avut în vedere.^v

(e) Mai sunt și alte aspecte mai puțin legate de războiul din Ucraina în sine.

4) Pe termen scurt, UE iese prost din mai toate punctele de vedere, dar poate recupera destul de rapid în pasul doi

Angela Merkel a fost un om politic cu multe calități, dar pare că a încercat să replice Comunitatea carbonului și oțelului dintre țările fondatoare UE (CECO) ca o comunitate de hidrocarburi și bani cu Rusia. Probabil a sperat că va genera o spirală a interdependențelor pozitive, dând totodată confort Rusiei că UE nu este ostilă și obținând, în același timp, materii prime la prețuri atractive pentru dezvoltare.

Din păcate, situația actuală doar confirmă că este o eroare strategică să alimentezi dependențe externe de astfel de magnitudini, **mai ales pe „niveluri diferite** ale piramidei lui Maslow” în sensul că energia este mult mai importantă pe termen scurt pentru UE în caz de dispută decât banii pentru Rusia. Aceasta cu atât mai mult atunci când nu ai o strategie clară de prevenire a conflictului.

La capitolul consecințe, UE:

(a) Susține deja o bună parte din costurile războiului din Ucraina;

(b) Va trebui să suporte prețuri mai mari la energie și multe materii prime pe termen cel puțin mediu;

(c) Va suporta grosul impactului invers al sancțiunilor economice și decuplării marite de Rusia;

(d) Va trebui să fie mai atentă și la relațiile comerciale cu China (și invers) ceea ce va veni cu un cost suplimentar;

(e) Va suporta în mare parte costul reconstrucției Ucrainei (iar eventuala pierdere de Ucraina a unor zone industriale sau cu resurse importante poate complica această sarcină) ;

(f) Pentru ca nu vrea sa înlocuiasca dependența energetică de Rusia cu cea față de alta țară, chiar aliata, va **supra-investi în paralel** în energii și surse alternative (aici sper ca abordarea sa fie foarte pragmatica și nu ideologica);

(g) Pentru ca și contextul global s-a tensionat semnificativ și, oricum, nu dorește sa fie atât de dependentă securitar de SUA, se va militariza **în paralel** în ritm alert – aspect costisitor și el.

(h) Probabil va trebui și sa-și modereze pe termen scurt tendința de afirmare a influenței **politice** inclusiv față de unele țări UE, tendința care dorea probabil și sa mai echilibreze impactul SUA și sa se coreleze cu rolul economic (cu precizarea ca presiunile economice de mai sus vor avea unele consecințe, oricum).

Costul agregat va fi mare. În lipsa unui acord special cu SUA și a unui nou pachet de tip kicking the can down the road (quantitative easing) care sa faciliteze edificarea între timp a unui nou realism economic, acesta poate avea efecte negative notabile în următorii ani.

Un astfel de acord și un astfel de pachet par, totuși, destul de probabile, chiar daca nu imediat.

În orice caz, pe termen mediu, daca se va acționa inteligent, sunt șanse bune ca UE sa se profileze ca un actor geopolitic mai pe masura puterii sale economice. Sunt de așteptat destule masuri noi și potențialul UE de mobilizare în perioada urmatoare nu ar trebui subestimat. Colaborarea buna cu UK din ultimul timp are șanse sa continue și sa ajute și ea.

Abordari pragmatice în intern, nu cvasiideologice, vor fi, însa, foarte importante.

5) Ucraina a luptat și lupta cu îndârjire și cu o abordare holistica care merita respect.

Relațiile deja configurate, rezistența Ucrainei și dramele multor locuitori au și generat o puternică datorie morală pentru Occident în sensul sprijinirii prosperității acesteia.

Problema principală a urmatoarei perioade va fi probabil aceea de a se combina optim:

(1) O presiune intensă pe cele 3 elemente menționate la început a conta pentru Rusia (mai ales pe inducerea convingerii ca nu se mai poate mari (și în unele zone pastra) controlul în teren fara costuri foarte mari). Va fi, desigur, foarte important ca pierderile teritoriale sa fie minimizate, inclusiv prin pastrarea unei ieșiri solide la Marea Neagra.

(2) De la un punct încolo, o abordare strategică în cadrul negocierilor de pace a siajului unora din deciziile și declarațiile inițiale.

Acest ultim element este important din perspectiva posibilității ca Putin sa nu fie interesat, de fapt, de un acord de pace rapid decât în anumite circumstanțe.

În acest sens, va fi foarte dificil pentru el sa accepte un acord de pace care sa nu poata fi prezentat în intern cât de cât ca un succes.

Desigur, tocmai aceasta este o problema și pentru Ucraina în sens invers.

Pentru ca obiectivele sale nu includ doar partea de NATO, ci protejarea controlului asupra Crimeei pe termen lung și afectarea/întârzierea prosperității Ucrainei pentru a nu avea lângă casa un model atractiv pentru ruși, este posibil

ca Putin sa prefere o buna bucata de vreme o situație ambigua care ar împiedica demararea la scara mare a reconstrucției Ucrainei.

Aceasta prelungire a conflictului ar risca și sa permanentizeze mai multe fluxuri de refugiați, distrugerea Mariupolului putând fi vazuta și ca parte nu doar a unei strategii de preluare a acestuia în coridorul de legatura cu Crimeea, dar și a unei strategii cinice de golire de termen lung a coridorului respectiv de populație ucrainiana pentru a reduce riscul unor schimbări viitoare.

De aceea partea menționata la punctul (1) va fi și ea foarte importanta (dar și cea de la punctul (2)).

Pe de alta parte, odata un acord de pace încheiat, deși costisitor, va fi important ca Ucraina sa fie sprijinita economic de Occident în ritm foarte alert pentru reconstrucție și cred ca acest lucru se va întâmpla. Termenul mai lung poate aduce și alte evoluții pozitive.

Desigur, mai sunt și alte aspecte.

6) Ajungând la România, m-aș referi la câteva paliere:

Din perspectiva de securitate, înaintea razboiului din Ucraina eram deja în NATO, aveam o țara mare între noi și Rusia, iar Putin încă se ferea sa escaladeze raporturile cu Occidentul.

Prin urmare, este evident ca situația în urma razboiului din Ucraina va fi mai presanta pentru România din aceasta perspectiva decât cea anterioara, chiar daca Rusia iese fragilizata din conflict.

Situația finala a frontierelor dintre Rusia și Ucraina, inclusiv cu privire la stâncile denumite Insula Șerpilor, va conta și ea.

Strategia de sprijinire a Republicii Moldova va trebui și ea actualizata, urmarile conflictului din Ucraina generând, însă, și oportunități serioase pentru România și Republica Moldova de pâna la Nistru.

Pe ansamblu, România va trebui sa fie mai alerta și abila în domeniu și sa urmareasca ferm întărirea în continuare a flancului estic NATO, cu costul aferent.

Pe de alta parte, dinamizarea NATO pe termen lung, alinierea UE în aceasta privința cel puțin pentru perioada urmatoare și reafirmarea foarte clara a importanței articolului 5 din Tratatul NATO reprezinta aspecte pozitive majore pentru România. Ofera, totodata, o șansa pentru refacerea unei părți a industriei de aparare, precum și oportunități mai largi pe termen mediu.

De asemenea, relevanța geopolitica a României a crescut, facând mai importanta pentru Occident și prosperitatea sa de termen lung (aceasta contând pentru stabilitate).

Desigur, pentru ca mai toți românii sunt familiarizați cu episodul retragerii trupelor sovietice din România, sosirea unor trupe straine suplimentare pe teritoriul țării și costul unor sisteme de aparare performante sunt aspecte de natura sa preocupe ca prim impuls. Trebuie, însă, avut în vedere ca planurile de comparat au diferențe foarte importante. Astfel:

(a) Ar fi, desigur, mai bine pentru România sa se poata apara de oricine singura și sa aiba o industrie de aparare imbatabila. Nu este, însă, cazul și ar fi naiv sa mizam pe ideea ca putem construi capabilități care sa descurajeze

puteri mari fara constrângeri de genul celor asumate de Coreea de Nord.

Aceasta nu înseamna ca nu ar trebui învățat din razboiul din Ucraina ce sisteme de arme sunt mai eficiente în prezent și de dezvoltat propriile capabilități pentru cât mai multe (precum drone). O încercare de abordare separata holistica nu e, însa, deloc realista, cel puțin pe termen mediu.

(b) Spre deosebire de trupele rusești de pe vremea lui Dej, România este cea care a insistat foarte mult pentru plasarea de trupe NATO la noi (și nu pentru ca negociatorii erau vânduți strainilor), nu invers. Cele câteva mii de soldați au, oricum, un rol mai mult simbolic decât militar. De altfel, baze militare NATO sau americane se afla și pe teritoriul unor țari mai mari și mai avansate tehnologic decât România actuala, precum Germania, Coreea de Sud, Japonia, Polonia sau Turcia fara ca țările respective sa considere ca le-ar fi mai bine singure. Când Donald Trump a decis reducerea trupelor americane în Germania, germanii nu au fost deloc fericiți.

(c) Sisteme de aparare performante vin cu un cost important și România trebuie sa fie atenta la ce cumpara și sa insiste și pe transferuri de tehnologie și pe dezvoltarea de experiența industrială relevanta locala. Criticarea achizițiilor României trebuie, însa, sa aiba în vedere mereu și alternativele concrete existente.

A susține ca alții ar trebui sa te apere deși tu nu faci nimic sau a construi noi înșine ceva similar sunt aspecte parțial nerealiste sau potențial mult mai costisitoare, de fapt. Nu trebuie uitat nici ca înainte de 1989 cheltuielile multor țari europene cu apararea reprezentau peste 2.5% din PIB iar media NATO era de peste 4%.

Nu susțin ideea ca România ar trebui doar sa cumpere arme din afara fara sa urmareasca atent dezvoltarea unor capabilități importante proprii, dar, de multe ori, cei care doar susțin ca sunt bani aruncați pe geam **subapreciaza costul și implicațiile alternativelor** pentru o parte din sistemele respective (industrii întregi ar fi necesare, cu o baza limitata de clienți, dincolo de tehnologiile implicate) sau **nu au în vedere ce s-a întâmplat în Ucraina** (care statea mai bine decât noi militar), dincolo de potențiale alte interese.

(d) Ideea ca o Românie neutra ar evita costul apararii și ar prospera liniștita, fiind menajata de toata lumea (idee promovata recent și de câțiva parlamentari români) e naiva pentru poziția geografica a României și lumea în care traim și ar reprezenta un pariu foarte riscant pentru ca nu mai permite vreo adaptare rapida la evoluții geopolitice. Ucraina a fost invadata de Rusia în buna parte și pentru ca s-a dezarmat (de arme nucleare) acum 30 de ani. Dupa cum se vede, tratatul cu Rusia care recunoștea frontierele respective nu a contat.

(e) Și cei care vad subiectul istoric în alb și negru ar trebui sa realizeze ca asigurarea în perspectiva a unei forțe proprii importante pentru a ne putea descurca singuri la un moment dat se poate demara și urmari cel mai eficient tot în cadrul unei alianțe militare avansate precum NATO.

Din punct de vedere economic, România iese per total prost în prima faza:

a) Prețurile la energie si la destule materii prime vor ramâne mari pe termen mediu, întrebarea fiind mai mult cât va fi suportat de stat prin îndatorare, cât de populație și cât de companii. Mixul actual nu este bun.

b) Chiar și cu prețuri mai mari se vor manifesta fenomene de penurie pentru unele materii prime care vor întârzia o serie de proiecte și vor afecta unele segmente de consum;

c) Mulți ani de acum încolo vor trebui alocați 0.5% din PIB în plus pentru aparare în fiecare an și banii respectivi vor fi doar parțial recuperabili în economie;

- (d) Problemele economice ale UE vor avea un impact automat și la noi având în vedere ca peste 70% din exporturile noastre merg către UE (de aceea un nou pachet în perioada următoare poate fi foarte important, chiar dacă inflația ridică, deja, unele probleme). Aceasta dincolo de un impact și cu privire la pachetele de redresare deja adoptate după pandemia Covid din care o parte vor fi, probabil, reorientate, ducând la întârzierea unor investiții;
- (e) Creșterea prețurilor la mâncare nu va putea fi capitalizată suficient de bine de România, ca mare exportator de cereale, pentru că importăm în prezent aproximativ 65-70% din alimentele procesate;
- (f) În funcție de durata finală a conflictului din Ucraina și termenii finali ai acordului de pace, potențialul economic al Marii Negre poate fi mai dificil de folosit la maxim (deși aici Parlamentul nostru rămâne principala „piedică”);
- (g) Relocalizarile la noi legate de accelerarea decuplării UE de Rusia și de noul context internațional mai larg vor crește și vor ajuta, dar nu vor avea un impact mare vizibil în prima fază (cele industriale necesitând timp, mai puțin zona labor intensive din automotive, cu precizarea că sectorul auto depinde, totuși, mult de UE).
- (h) Interesul mult mai mare care se va manifesta pentru remedierea problemelor României de conectivitate a infrastructurii și logistica, precum și pentru valorificarea unor resurse va ajuta, dar și el va necesita câțiva ani pentru efecte vizibile semnificative în economie.
- (i) Presiunea globală asupra Occidentului pentru creșterea competitivității (prin inovație, investiții, educație, meritocrație mai mare, și gândirea mai atentă a statului social) - aspect care va fi important în noul context global de acces mai scump la resurse - prinde România pe picior greșit, cu o elită cu ponderi insuficiente de competență și cu inerții politice și birocratice serioase.

Dacă UE și SUA vor promova o abordare pragmatică și constructivă și România își joacă bine cărțile, **pot fi, însă, și numeroase oportunități în perioada următoare**, inclusiv pentru sectoarele energetic (inclusiv al energiilor tradiționale), portuar, naval, al infrastructurii largi, alimentar, agricol, al altor bunuri de consum, al sănătății, chimiei, resurselor minerale, apărării, și al multor investiții de dezvoltare a industrializării, precum și pentru zonele IT și ale noilor tehnologii în general.

În ceea ce privește palierul politic, sunt și aspecte pozitive și aspecte negative.

(a) **Sub presiunea contextului geopolitic, sunt șanse mai mari de stabilitate politică în următoarea perioadă** (nu exclud unele ajustări, dar nu de fond). Aceasta poate veni, însă, cu un cost pe presiunea spre reforme reale după cum se observă și în relația UE cu alte țări europene după invazia Ucrainei.

Or, având în vedere problemele acumulate la noi și noul context, este foarte important pentru România ca majoritatea largă actuală să realizeze în următorii ani cât mai multe reforme cu privire la unele puncte nodale și ca oazele de competență să capete mai mult control. Stabilitatea politică **va fi, astfel, cu adevărat utilă României doar dacă va realiza reforme profunde**, nu pur și simplu.

Trebuie înțeles și că noul context oferă o oportunitate deosebită pentru resuscitarea și canalizarea multor energii naționale în direcții pozitive. Mai trebuie înțeles clar din războiul din Ucraina că mobilizarea largă este cea care contează și necesită o elită de facto cu mult mai multe exemple bune.

Pentru ca acest lucru să se întâmple, este necesară o revalorizare semnificativă a meritocrației.

(b) Creșterea importanței zonei de securitate în intern pe termen scurt și mediu risca să scadă transparența, dialogul și consultarea reală cu sectorul privat într-o țară cu probleme, oricum, în materie deși va fi o nevoie mai mare de ele ca oricând.

Faptul că pandemia a generat cereri de sprijin din toate direcțiile nu va ajuta, confuzând factorul politic și permițând selecții de prioritizare interesate sau proaste pur și simplu ori de câte ori prioritizarea nu va rezulta clar din imperative de securitate. Va trebui multă atenție la aceste aspecte.

(c) Creșterea importanței zonei de securitate și problemele UE pe termen scurt risca să aibă 2 efecte de distorsiune în relația cu UE. Pe de o parte, în schimbul rolului în cadrul NATO, să fim lăsați „în pace” următorii ani în privința reformelor unor zone publice, „pace” pe care să nu o folosim bine singuri. Pe de altă parte, să lasăm „noi” unele exagerări UE pe alte zone fiind mulțumiți cu primul aspect.

Or, sunt unele aspecte care ar necesita mai multă dezbateră, gândire și decizie strategică și mai multă participare inteligentă la modelarea rezultatului final.

(d) Cel mai bun efect al situației post-conflict este probabil acela al clarificării geopolitice interne de termen cel puțin scurt și mediu.

Această clarificare se va observa, cred, în mai multe direcții în perioada următoare și da ocazia României să pregătească mult mai bine și unitar viitorul, inclusiv în contextul implicațiilor militarizării UE și dinamicilor globale.

(e) De asemenea, ca să luăm și partea bună a numeroaselor implicații economice dificile, un efect pozitiv potențial foarte important ar putea fi și acela pe care îl resimte un om când merge la doctor și află că are probleme de sănătate și chiar trebuie să schimbe ce face. Desigur, efectul va fi pozitiv doar dacă România va și schimba multe din ce face, motivația în acest sens având, însă, premise mai bune.

Intrarea competiției pentru o lume multipolară în faza de tensiuni mai deschise generează unele probleme pentru România, dar și presiuni spre transformare pozitivă. Va urma o perioadă complexă și dificilă, dar și cu foarte multe oportunități de întărire și prosperitate.

Pe lângă aspecte care deriva din cele de mai sus, principalele elemente transversale care vor trebui promovate sunt revalorizarea meritocrației/modelelor, a educației și a dialogului real. Pe plan economic de termen scurt, debirocratizarea, transparența, consultarea de substanță și sprijinirea accelerată a investițiilor cu efect multiplicator vor fi foarte importante.

În unele privințe și sectorul privat va trebui să sprijine și să se implice mult „mai strategic”. Despre aceasta vom discuta cu o altă ocazie.

i. Unele aspecte au avut în vedere analize ale lui Henry Kissinger, Kevin Rudd, Niall Ferguson, Richard Haas, David Petraeus, Victor Gao, John Mearsheimer, Stephen Kotkin, Aleksandr Dugin, Kishore Mahbubani, George Friedman, Pascal Boniface și Frank Gardner.

ii. Distrugerea Mariupolului pare legată de obiectivul unui coridor pe uscat spre Crimeea. În același context al maximizării ocupării în teren trebuie văzute probabil și încercările rusești de a securiza în teren, în paralel,

controlul durabil asupra zăcămintelor mari de gaze și carbune din estul Ucrainei, precum și asupra industriei ucrainiene care sprijină producția de microcipuri.

iii.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_imports_of_energy_products_-_recent_developments#Share_of_energy_products_in_total_EU_imports

iv. Pentru un sumar al principalelor măsuri luate de SUA, UK și UE, a se vedea:

<https://www.bbc.com/news/world-europe-56720589>

v. Sunt de așteptat măsuri americane de încercare de protejare a dolarului (afectarea pieței criptomonedelor nefiind deloc de exclus).